

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งได้กำหนดระบบโรงเรียนใหม่ โดยจัดเป็นชั้นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และมีผลบังคับใช้ในปีการศึกษา 2521 นั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เตรียมการประกาศใช้หลักสูตร พร้อมทั้งระเบียน การประเมินผลการ เรียนใหม่ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้¹ โดยได้จัดตั้ง คณะกรรมการอำนวยการใช้หลักสูตร เพื่อวางแผนสำหรับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและระบบ โรงเรียน โดยให้มีการจัดทำคู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน คู่มือครู คู่มือแผนการสอน นอกจากนี้ ยังได้จัดอบรมวิทยากรและครู ตลอดจนเชิญผู้รับผิดชอบมารับการชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่

การอบรมในระดับมัธยมศึกษาชั้น กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้กรมวิชาการ จัดอบรมวิทยากรรุ่นแรก ซึ่งเป็นผู้แทนจากทุก ๆ จังหวัด ๆ ละ 5 คน ผู้แทนจากศึกษาธิการเขต เขตละ 5 คน และผู้แทนจากกลุ่มโรงเรียนส่วนกลางอีก 8 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน รวมผู้เข้ารับ การอบรม 447 คน เนื้อหาสาระที่อบรมเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 แนะนำวัสดุหลักสูตร จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โครงสร้าง ของแต่ละวิชา การบริหารงานแนะแนวให้สอดคล้องกับหลักสูตร การประเมินผลการเรียน ความแนวหลักสูตรใหม่และการใช้หลักสูตรใหม่ ในการอบรมครั้งนี้มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรม รุ่นแรกนี้ เป็นวิทยากรในการจัดอบรมผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมทุกสังกัดโรงเรียน ๆ ละ

---

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, 2520), คำนำ.

4 คน เป็นรุ่นที่ 2 ตามเนื้อหาสาระ ซึ่งวิทยากรให้การอบรมมา และใช้เวลาอบรมประมาณ 5 วัน¹ เพื่อให้ครูจากโรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้นำไปถ่ายทอดแก่ครูในโรงเรียนของตน อีกต่อหนึ่ง

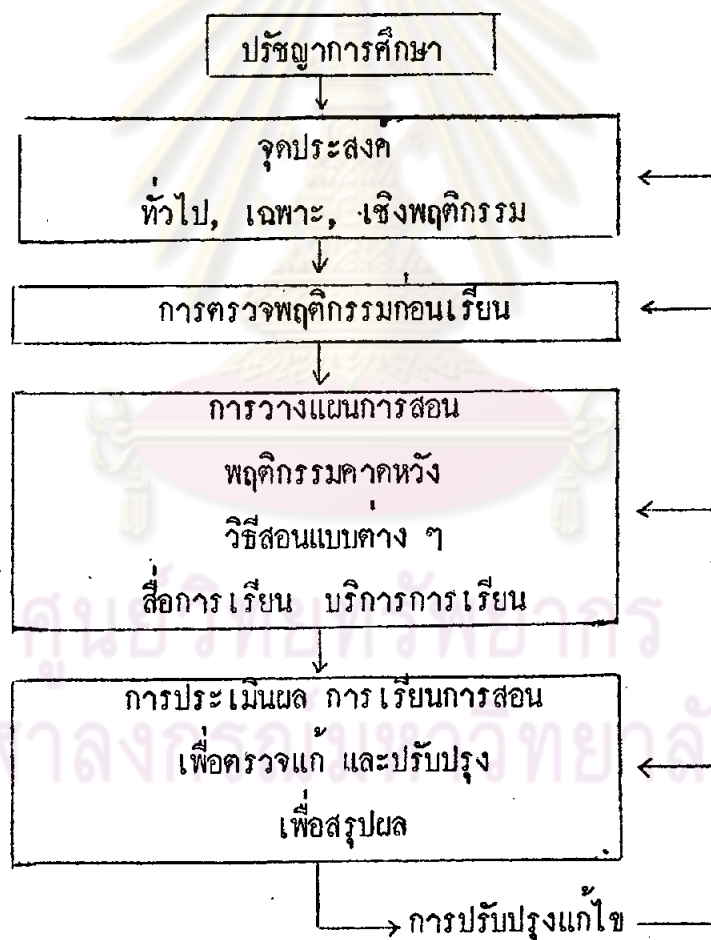
การวัดและประเมินผลเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องจัดทำตามแนวทางของหลักสูตร เมื่อหลักสูตรเปลี่ยนไป วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมด้วย หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 กำหนดวิชาเรียนต่อเนื่องกันตลอดปี การประเมินผลการเรียนการสอน จึงใช้คะแนนรวมจากทุกวิชาเป็นการตัดสินส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นักเรียนสามารถเลือกวิชาที่นักเรียนมีความถนัดและสนใจได้ การประเมินผล เพื่อตัดสินผลการเรียน จึงพิจารณาเป็นรายวิชา ซึ่งเป็นอิสระแก่กัน การประเมินผลตามหลักสูตรเดิม เน้นการตัดสินได้ตก แต่การประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ เน้นการนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนและตัดสินได้ตก ซึ่งถ้ามีนักเรียนสอบตกในรายวิชา นักเรียนสามารถสอบซ่อมเฉพาะวิชาหรืออาจเปลี่ยนวิชาเรียนใหม่ได้ ถ้าเป็นวิชาเลือก² ส่วนในระเบียบการประเมินผลเดิม ถ้านักเรียนสอบตกจะต้องเรียนทุกวิชาซ้ำตลอดปี

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือดำเนินการอบรมหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูไนเท็คโปรดักชั่น, 2521), หน้า 4.

² กระทรวงศึกษาธิการ, "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผล การเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521," ใน คู่มือหลักฐานการประเมินผล การเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, กรมวิชาการ, รวบรวม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2521), หน้า 2 - 5.

โดยสาระของหลักสูตรใหม่ กระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย การกำหนด วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนการสอน การประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียน การดำเนินการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และประเมินผล การเรียนโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และใช้ผลการประเมินเพื่อแก้ไขปรับปรุง การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ถ้านักเรียนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ครูจะจัดการสอน ซ่อมเสริมขึ้น รายละเอียดแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิแสดงการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่¹

¹ กรมวิชาการ, สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, การประเมินผลการศึกษา (โรงพิมพ์การศาสนา, 2521), หน้า 6.

จะเห็นได้ว่า แนวทางในการประเมินผลการเรียนการสอนนั้น เปลี่ยนแปลงไป จากเดิม ซึ่ง เน้นแต่เพียงการประเมินผลเพื่อตัดสินได้ตก มาเป็นระเบียบการประเมินผล เพื่อ วิจัยจุดเด่นของครูผู้เรียน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้นเป็นสำคัญ ดังนั้น ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในปรัชญา จุดมุ่งหมาย ตลอดจน สาระของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรใหม่เป็น อย่างดี และมีความรู้ในหลักวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษาอย่างเพียงพอ จึงจะสามารถ ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากโรงเรียนได้นำหลักสูตรนี้ไปปฏิบัติเป็นเวลาประมาณหนึ่งปี จึงน่าจะมีการติดตามผลการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งคาดว่าจะได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงวิธี ปฏิบัติว่าด้วยการประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2521 มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อติดตามผลการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ส่วนวัตถุประสงค์ เฉพาะมีดังนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประเมินผล การเรียนระหว่างครูโรงเรียนรัฐบาลและครูโรงเรียนราษฎร์
2. ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ระหว่างครูโรงเรียนรัฐบาล และครูโรงเรียนราษฎร์
3. ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล พ.ศ. 2521 ระหว่างครูโรงเรียนรัฐบาลและครูโรงเรียนราษฎร์
4. ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างความรู้ ปัญหา และวิธีการปฏิบัติของครู ตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน พ.ศ. 2521

สมมติฐานของการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทางวิชาการของครูมัธยมศึกษา ซึ่ง อรุณี วชิราพรทิพย์¹ ได้วิจัยในปี 2516 พบว่า ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลทุกจังหวัดมีวุฒิสูงกว่าครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ ข้อค้นพบนี้นำให้ผู้วิจัยเกิดความคิดว่า เมื่อครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลมีวุฒิสูงกว่าครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ ครูโรงเรียนรัฐบาลจึงน่าจะมีความรู้ความสามารถทางวิชาการมากกว่าครูโรงเรียนราษฎร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อที่ 1 ดังนี้

1. ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนสูงกว่าครูมัธยมศึกษาโรงเรียนราษฎร์

จากการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพครูมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่ง วิภา เกษรศิริเจริญ² ได้วิจัยในปี 2520 โดยสร้างแบบสำรวจประสิทธิภาพของครูจากเกณฑ์ 5 ประการ คือ ประสิทธิภาพของครู คุณสมบัติของครู พฤติกรรมของครู ผลการสอนในปัจจุบัน และผลงานระยะยาว พบว่า ประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ไม่แตกต่างกัน ($P > .05$) เมื่อประสิทธิภาพของครูมัธยมในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภทไม่แตกต่างกัน การปฏิบัติของครูจึงไม่น่าแตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อ 2 ดังนี้

2. ครูมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาล มีวิธีการปฏิบัติการประเมินผลการเรียนไม่แตกต่างจากครูมัธยมศึกษาโรงเรียนราษฎร์

¹อรุณี วชิราพรทิพย์, "สถานภาพทางวิชาการของครูมัธยมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

²วิภา เกษรศิริเจริญ, "ประสิทธิภาพครูมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

จากการวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานวิจัย กระทรวงศึกษาธิการ¹ ได้วิจัยโดยใช้แบบสำรวจ สัมภาษณ์ และเอกสารประกอบ สุ่มตัวอย่าง ครูโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร โดยวิธีแบ่งชั้น แยกตามมาตรฐานโรงเรียนในความเห็นของเจ้าสังกัด ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานของโรงเรียนเอกชนแตกต่างกันมาก แต่มาตรฐานของโรงเรียนรัฐบาลใกล้เคียงกัน โดยที่มาตรฐานของโรงเรียนรัฐบาลส่วนใหญ่อยู่เหนือมัธยมศึกษา มาตรฐานโรงเรียนราษฎร์อยู่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา เมื่อมาตรฐานโรงเรียนราษฎร์ แตกต่างกันมาก และอยู่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ในขณะที่มาตรฐานโรงเรียนรัฐบาลใกล้เคียงกัน และอยู่สูงกว่ามัธยมศึกษา ดังนั้น ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนราษฎร์ จึงน่าจะมีมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อที่ 3 ดังนี้

3. ครูมัธยมศึกษาโรงเรียนราษฎร์ มีปัญหาในการปฏิบัติการสอนและการประเมินผลการเรียนมากกว่าครูมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาล

ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนและการประเมินผล ครูควรจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนและการประเมินผล จึงจะสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เมื่อครูมีความรู้ และปฏิบัติได้อย่างดี ปัญหาที่ควรจะน้อยลง ดังนั้น ความรู้ การปฏิบัติ และปัญหา จึงน่าจะมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นแนวคิดของสมมติฐานที่ 4

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ การปฏิบัติและปัญหาของครูมัธยมในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ความรู้กับการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ความรู้กับปัญหามีความสัมพันธ์กันในทางลบ ส่วนการปฏิบัติและปัญหามีความสัมพันธ์กันในทางลบเช่นกัน

¹คณะกรรมการดำเนินงานวิจัย กระทรวงศึกษาธิการ, "การวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน," วารสารสภาวิจัยทางการศึกษา, 4(พฤษภาคม-สิงหาคม 2517) : 19-31.

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งติดตามผลการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 เฉพาะหมวด 1 ว่าด้วยหลักการในการประเมินผลการเรียน และหมวด 2 วิธีการประเมินผลการเรียนเท่านั้น
2. ติดตามผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนจากครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522 ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอน หลักสูตรใหม่เท่านั้น ทั้งนี้ ไม่รวมถึงครูมัธยมโรงเรียนสาธิต
3. การวิจัยนี้มุ่งเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 ระหว่างประเภทโรงเรียน และเปรียบเทียบผลการปฏิบัติระหว่างหมวดวิชา แต่ไม่เปรียบเทียบปฏิกริยาระหว่างประเภทโรงเรียน และหมวดวิชา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการประเมินผลการเรียนตามสภาพความเป็นจริง
2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเต็มความสามารถ
3. ความแตกต่างในเรื่อง เพศ วัย และประสบการณ์ในการสอน ไม่เป็นตัวแปรที่ทำให้การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถามและแบบสอบถามแตกต่างกัน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ 22 มกราคม 2522 ถึง 15 มีนาคม 2522 ซึ่งในระยะหลังเป็นระยะใกล้สอบปลายภาค ครูส่วนมากมีภาระมาก ทำให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างเร่งรีบ เพื่อให้ได้สัมภาษณ์ครูที่ว่างในขณะนั้น และให้ทันก่อนปิดภาค ความเร่งรีบในการสัมภาษณ์อาจทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไปบ้าง แต่การสัมภาษณ์ก็เป็นเพียงวิธีประกอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ จึงคาดว่า จะมีความคลาดเคลื่อนเพียงเล็กน้อย เท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในกรุงเทพมหานคร ยกเว้นโรงเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียนรัฐบาล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521

โรงเรียนราษฎร์ หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521

ครูมัธยมศึกษา หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติการสอนและประเมินผลการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ปีการศึกษา 2521 ทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรใหม่ หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

การประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบการประเมินผล หมายถึง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หมวด 1 ว่าด้วยหลักการในการประเมินผลการเรียน และ หมวด 2 วิธีการประเมินผลการเรียน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย